

Alueen nimi: Vantaanjoki

Alueen koodi: FI0100104 **Pinta-ala (ha):** **Kunta:** Helsinki, Vantaa, Nurmijärvi, Tuusula

Hallinnoll.alue: Uusimaa (maakunta) **100 Alueyyppi:** SCI

Vastuutaho: Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Alueen kuvaus: Tiheään asutulla seudulla Uudellamaalla ja eteläisessä Hämeessä sijaitseva Vantaanjoen vesistöalue on Etelä-Suomelle tyypillinen vähäjärvinen jokivesistö. Sen pääuoma, Vantaanjoki saa alkunsa Lumme- ja Erkylänjärvistä Hausjärvellä ja laskee mereen Vanhankaupunginlahdella Helsingissä. Joen pituus on 99 kilometriä, leveys 10 metristä 50 metriin ja pudotuskorkeus yhteensä 110 m. Joessa on yli neljäkymmentä koskea ja siihen laskee useita sivujokia.

Vantaanjoki virtaa vehmaiden pelto- ja kulttuurimaisemien halki. Paikoitellen jokivarso on taajaan rakennettu: joki halkoo tai sivuaa neljää kaupunkia ja useita pienempiä taajamia. Joen vaikutuspiirissä asuu yli 400 000 ihmistä.

Maaperä jokilaaksossa on pääosin muinaiseen merenpohjaan kasautunutta ravinteikasta savea. Kulkiessaan savimaiden halki jokiuoma mutkittellee voimakkaasti. Jokivarren metsät ovat reheviä lehtoja. Savikot on kuitenkin valtaosin raivattu pelloiksi, jotka monin paikoin ulottuvat jokivarteen asti. Savimaiden kohdalla joen pohja on pehmeää liejua ja savesta johtuen vesi on sameaa. Koskikohdissa kallioruhjeet työntyvät maanpintaan, ja joen pohja on niissä sekä niiden alapuolisissa suvannoissa ja virtajaksoissa hiekkaa ja soraa.

Natura 2000 -alueeseen kuuluu 59 kilometrin pituinen osa Vantaanjoen pääuomaa jokisuulta Vanhankaupunginlahdelta Nurmijärven Nukarinkoskeen saakka. Joen suurimmat ja merkittävimmät kosket sijaitsevat alueella. Natura 2000 -alue käsittää vain pääuoman vesialueen.

Alueen valintaperusteena verkostoon on joessa esiintyvä luontodirektiivin liitteeseen II sisältyvä simpukkalaji, vuollejokisimpukka (*Unio crassus*). Laji on Suomessa uhanalainen ja rauhoitettu.

Alueella on merkittävin vuollejokisimpukan esiintymä Suomessa. Siellä elävä yksilömäärä on varmuudella yli 15 % Suomen kaikkien vuollejokisimpukajokien arvioidusta yksilömäärästä.

Vuollejokisimpukalle erityisen soveliaita elinympäristöjä ovat koskien alapuoliset virtajaksot, virtasuvannot ja nivat. Vuosina 2004-2007 kerätyn inventointiaineiston mukaan lajia esiintyy jokseenkin yhtenäisesti Vanhankaupunginkoskelta aina Nukarinkoskelle saakka, mutta ei sitä pohjoisempana. Alueella elävän populaation kooksi arvioidaan vähintään 2 miljoonaa yksilöä. Lajin kanta on kunnoltaan ja ikärakenteeltaan lisääntymiskykyinen. Runsaimmat esiintymät sijaitsevat joen alajuoksulla, koskien alapuolisissa virtasuvannoissa. Lajin elinympäristö käsittää virtaavavan veden koko jokiosuuden, jossa virtausolosuhteiltaan ja pohjan laadultaan vaihtelevat jokihabitatit muodostavat toisiinsa liittyvän jatkumon.

Luontodirektiivin liitteen II lajia saukkoa (*Lutra lutra*) esiintyy säännöllisesti Vantaanjoen pääuomassa.

Kohdassa 3.3. Muut tärkeät eläin- ja kasvilajit mainittu virtalude (*Aphelocheirus aestivalis*) on Suomessa harvinainen ja silmälläpidettävä laji. Sitä esiintyy Ruutinkoskella ja Königstedtinkoskella, missä se on melko runsas.

Ihminen on toimillaan muuttanut joen luonnontilaa jo satojen vuosien ajan. Jokea on rakennettu ja ruopattu eri tarkoituksia varten 1500-luvulta lähtien. Joessa on ollut useita patoja, mm jokisuulla Vanhankaupunginkoskessa, jotka ovat vaikeuttaneet kalojen liikkumista ja estäneet vaelluskalojen

nousun jokeen. Pelloilta ja ojitetuilta soilta valuvat ravinteet ja kiintoaines sekä asutuksen ja teollisuuden likavedet ovat rehevöittäneet ja lianneet jokea. Huonoimmillaan veden laatu on ollut 1970-luvun lopulla, jolloin joessa oli pitkiä osuuksia, joissa kalat eivät tulleet toimeen.

Vantaanjoen kunnostamiseksi ja sen veden laadun parantamiseksi ja turvaamiseksi alueella on toteutettu mittavia hankkeita. Jätevesien puhdistuksella, muilla vesienpuhdistuslaitteilla sekä jokiuoman kunnostuksella on onnistuttu tekemään jokialueesta tärkeä virkistysympäristö. Veden laadun paraneminen, istutukset ja noususteiden vähittäinen poistaminen ovat luoneet edellytyksiä kalakannan elpymiselle. Kalasto on istutusten myötä myös monipuolistunut. Yleiseltä käyttökelpoisuudeltaan vedenlaatu luokitellaan välttäväksi. Joen savisameudesta ja runsasravinteisuudesta huolimatta haitallisten aineiden pitoisuudet vedessä ja eliöstössä ovat pieniä.

Joen suurin kuormittaja on tällä hetkellä peltoviljely. Tulvat voivat ajoittain lisätä pelloilta huuhtoutuvan kiintoaineksen ja ravinteiden määrää. Kiintoaineksen määrää voivat lisätä myös jokirakentaminen ja ojitukset valuma-alueella. Häiriöt jätevedenkäsittelyssä voivat huonontaa veden laatua tilapäisesti.

Vantaanjoen suuri kiintoainesmäärä on yksi vuollejokisimpukan kannan kokoa rajoittava tekijä, josta laji näyttää kuitenkin selviävän. Kiintoaineen lisääntyminen joessa voi kuitenkin vaikeuttaa nuorten simpukoiden selviytymistä.

Suojelutilanne (%):

Ei suojeltu

100

Suojelutilanteen tarkennus ja toteutuskeinot:

Natura 2000 -alueen suojelutavoitteet toteutetaan vesilain ja ympäristösuojelulain nojalla. Suojeluarvojen, maankäytön ja virkistyskäytön yhteensovittamiseksi alueelle on tarpeen laatia hoito- ja käyttösuunnitelma, joka laaditaan vuorovaikutuksessa paikallisten asukkaiden ja maanomistajien kanssa.

Vantaanjokilaakson eteläisin osa on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi.

Luontodirektiivin luontotyypit (%) :

Luontodirektiivin liitteen II lajit:

1355 saukko

1032 vuollejokisimpukka

Lintudirektiivin liitteen I linnut:

Muuta lajistoa: virtalude

NT